

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1.50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI 60
DIN. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU

Br. 29.

Sibenik, 17. kolovoza 1924.

God. IV.

Vladina izjava pred Skupštinom.

BEOGRAD, 14. kolovoza o. g.

Ona bivša kasarna, koja danas nosi ponosni naziv Narodne Skupštine, bila je ovih dana, a osobito 6. o. m. nakon dugog vremena opet živa. Hodnici tamni i zamazani puni su svijeta. Prolaze narodni zastupnici te žurno idu u prostorije svoga kluba ili se zaustavljaju sa novinarima. Stotinjak ljudi traži kakvog poznatog zastupnika, da im osigura ulaznicu za galerije. Dvije hiljade ljudi zatražilo je ulaznicu za galerije, na koje može stati jedva trista ljudi. Tako se je dogodilo, da je tek tristo osoba, a među njima ponajviše žena, zauzelo mjesto na galerijama, a koja hiljada ljudi se porazmjestila po hodnicima i ostalim dijelovima skupštinske zgrade.

Prva je sjednica skupštine bila vrlo zanimiva. Budući da je došla nova vlada, to su i zastupnici zauzeli druga mjesta. U 9 sati uz kucanje skupštinskog zvona ulaze radikali i zauzimaju mjesta na krajnoj desnici. Radikali su u potpunom broju, jedino stari Pašić nije još došao. Iza radikala ulaze u dvoranu samostalni demokrati sa Lukinićem i Pribičevićem na čelu. Pribičević je nerazpoložen, niko da ništa ne pozdravlja radikale. Njegovi ljudi su zauzeli mjesta do radikala. Nijemci, kojih je osam, i četrnaest džemijetlija sjedaju odmah iza radikala. Džemijetije su se opet pomirili među sobom, tako da nije opaziti više ljutitog pogleda Ferhad-beg Drage na Dženan Ziju. Iza radikala i Pribičevićeva dolaze Davidovićevi demokrati, Slovenska Pučka Stranka i bosanski hrvatski muslimani, koji kao vladine stranke zauzimaju mjesta u centru. Slovenski zastupnici su zadovoljni. To osobito odaje široko lice dra Hohnjeca i Karla Škulja, koji je pripravan, da kao onda, kad su ušli Radićevci u Skupštinu, opet zapjeva *Još Hrvatska ni! propala*. Na ljevici su se smjestili Radićevci i zemljoradnici te dva socijalista. Kad su već svi zastupnici u dvorani, ulazi i Pašić i sjeda na tvrdu klupu. Ministarskog fotelja nema više! To osjeća i Pribičević, a s njim Wilder i svi bivši ministri, pa se stoga spremaju na ostru opoziciju. Kad je ušla nova vlada, ustali su svi narodni zastupnici vladinih stranaka i oduševljeno plješću. Raspoloženje je izvršno. Novu vladu podupiru svi Hrvati i Slovenci te najčestiji Srbi. Davidović ustaje i čita vladinu deklaraciju, koju cijela Skupština pažljivo sluša. Jedino Lukinić i Wilder hoće da izazovu nerede pa dijele letake sa jednom tobožnjom Radićevom brozajkom Franji Josipu. Zastupnici se smiju. Kao odgovor na to hoće neki da izdadu letak, u kojemu bi stalo, kako je uoči prevrata u privatnom stanu u Badenu kralj Karlo podijelio sa drom Lukinićem posljednji komadić kranjske kobasice. Nova vladina je po volji Svetozaru

Pribičeviću i on čudnovatim pogledom gleda dra Korošca na stolici ministra prosvjete, sa koje je u svoje vrijeme tomu istomu dru Korošcu na onaj izraz kralja: „Marš napolje!“ odgovorio: „Pa ipak sam ministar!“

Sa Pribičevićem nestalo je jednoga zloduha sporazuma Srba i Hrvata. Na drugoj sjednici govore Pribičevićevac Grizogono, a onda ustaje ministar unutrašnjih poslova Nastas Petrović, da odgovori na neke netačnosti Grizogona, koji je branio kaznu radi jedne uvrede nanešene bivšem radikalnom ministru Andri Staniću, a kad izvrši tu kaznu, onda ima da odsjedi još druga dva mjeseca zbog uvreda i kleveta, koje je nanio Svetozaru Pribičeviću. Ova izjava bila je popraćena od cijele Skupštine grohotnim smijehom. Pojedini zastupnici pa čak radikali taru suze maramicama.

Treća sjednica počela je jednim upitom Pribičevićeva Vukosavljevića. Njemu odgovara ministar unutrašnjih poslova Petrović. Njegov jaki glas, koji, čini se, plaši Pašića, snažno se ori dvoranom Skupštine. „Tko ruši ugled ove države?“ — pita Petrović Vukosavljevića. „Ja ili Vi? Samo vi ubijate ugled ove države, kad tri četvrtine našeg naroda oglašate *antidržavnim!*“ Veliki pljesak popratio je riječi ministra Petrovića. Pljeskaju i galerije. Ta je izjava dolazila velik dojam na sve prisutne. Bivši ministar unutrašnjih poslova dr Srškić očutio se uvrijeđen jednom izjavom Nastasa Petrovića i penje se sav smeten na govornicu i počinje da se brani, ali iz klupa centroma skače pred njega zastupnik SLS Žebot i viče: „Govorite radije o ubojstvu u Trbovljama! Vi ste sukriveci žrtava nedužnih radnika! Orjunske krivce ste kao ministar policije štitali! Postrpani ste krivlju nedužnoga radnika Fakina, koji vas zove na odgovor!“ U dvorani nastaje velika buka. Radikali i Pribičevićevci izlaze iz svojih klupa te nasrću na Žebota, koga brane neki zastupnici. Radikal Dodić skače i diže šaku na Žebota, ali ga brzo drugi zastupnici odguraju. Predsjednik prekida sjednicu i silazi sa predsjedničke stolice. U dvorani ispred vladinih klupa i dalje viču zastupnici. Između radikala Dodića i demokrata Prokića dolazi do izmjene čušaka. Kad je sjednica nanovo otvorena, uzima riječ Marko Trifković u ime radikala. Njemu je u vladi premalo Srba. Govori i zemljoradnik Lazić. Za njegova govora osjeća se u dvorani prilično jak potres. Iza Lazića govori radikal dr Radonić.

Na četvrtoj sjednici dolazi do burnih prizora. Radi uvreda, kojima se na Radićevce nabacuju samostalni

demokrati a na čelu im Pribičević, izlaze Radićevci iz dvorane. Prvi govori radikal Dragović, koji se dere, kao u kakovoj gostioni i podmeće Davidoviću, da je na Kru zagovarao poseban mir sa Austrijom. Tu njegovu tvrdnju odmah obara sam Davidović, koji nazivlje Dragovića prostim klevetnikom, na što radikali šute. Davidović molli, da mu ne spominju jedinca, koji je poginuo u ratu, jer je njegov sin izvršio dužnosti prema domovini i on ne žali. Te riječi ostavile su velik dojam u Skupštini. Mnogi poslanici u centru plaču. Pop Doka Popović viče: „Pitajte Pašića, gdje je onda bio njegov Rade!“ Iza Davidovića govori opet Nastas Petrović, koji na Pribičevićeve izzove kaže, da je on bio uvijek protivnik ovakvog uređenja države, dapače i samog vidovanskog ustava. Na istoj sjednici govorio je i radikal čika Pero Bjelica, čiji govor izazivlje buru smijeha kod čitave Skupštine. On u svom jednostatnom govoru je izrekao takove gluposti, da ih se uopće ne može notirati. On kaže, da u deklaraciji nema ništa o kiši. Poslanici ga izazivlju, ali on ne mari. Čika Pera se znoj, skida kaput, rastvara košulju, pa se sam smije. Smijeh je na kraju tako silan, da je jadni čika Pero brzo pokupio kaput i prsluk i izletio iz dvorane.

Na petoj sjednici Skupštine prvi govori ministar dr Voja Marinković u ime nove vlade. On se izjavljuje za reviziju Ustava. Na zamjerke opozicije da Radićevci daju Makedoniju Bugarskoj, dr Marinković izjavljuje, da u Skupštini nema ni jedne stranke ili jednog čovjeka, koji bi prepustio i jedan pedelj zemlje bilo neprijatelju, bilo susjedu. Na te riječi nastaje u čitavoj Skupštini oduševljeno pljeskanje. Radićevac Kovačević kliče: „Mi tražimo da nam se vrati Isira, Rijeka i Zadar!“ Dr Marinković kaže, da je ova vlada stavila sebi za glavnu zadaću, da pripremi teren za potpuno

zblizenje i sporazum Srba, Hrvata i Slovenaca. U nastavku sjednice popodne uzeo je riječ Svetozar Pribičević. Zastupnici vladinih stranaka viču: „Eljen Tisza!“ i bacaju po dvorani letke sa izjavama Pribičevićevim 1914. g., koje su, dašto, drugačije od današnjih. Samostalni demokrati i radikali su radi letka silno uzrujani. Napada novu vladu, a osobito dra Korošca i Radićevce, na što mu dobacuje pop Doka Popović: „Krivo ti je, što su te zbacili sa ministarske stolice“. Pribičević je govorio tri puna sata vičući i žestoko napadajući novu vladu. Iza njega govorio je Vojslav Lazić. Za njegova govora dolazi do velike buke. Radikali pjevaju. Pribičević dobacuje žestoko Laziću, čijim parama je sagradio kuću, a ovaj izjavljuje da će položiti mandat i ubiti se, ako mu se dokaže, da nije na pošten način zaradio novac. Uz opću viku sjednica je zaključena.

Jučerašnja sjednica je bila nada sve zanimiva. Četrdeset zastupnika vladinih stranaka stavilo je prijedlog da se debata skрати. Većina je primila taj prijedlog. Govore još neki manje poznati zastupnici. Opozicija je silno nervozna. Sjednica je bila u 7 sati uveče prekinuta, a u 9 opet nastavljen. Dolazi do velike vike i galame Radikal Stefanović dobacuje popu Đoki Popoviću, da ne dozvoljava da ga smeta čovjek, koji služi službu na rumunjskom jeziku. Popović viče: „Svinjo! Koga ćeš ti da klevečeš! Lažaro nijedna!“ Radikal lič ustaje sa klupa desnice i suče rukave pa trče do klupa centroma, ali ga silom zaustavljaju drugi.

Sred općeg uzbuđenja, predsjednik Jovanović određuje glasovanje. Vrš se prozivka. **Za vladu je glasovalo 169 zastupnika, a protiv nje 114.** Radikali i demokrati podižu veliku buku. Pribičevićevac dr Budisavljević trče muslimanu Miljkoviću te ga šamara. U općoj uzbuđenosti zaključena je u 2 sata po ponoći sjednica.

Iz domaće i vanjske politike.

Povratak Radića u Zagreb. U ponedjeljak 11. o. m. poslije podne stigao je iz Beča brzim vlakom predsjednik HRSS Stjepan Radić. Radić je sišao s vlaka u pratnji dra Maček-a te se kočijom odvezao u svoj stan u Prpićevoj palači. Vijest o njegovom dolasku se je brzo raširila Zagrebom, te se je skupilo dosta svijeta pred palačom i klicalo, ali se je na uljudni poziv policije odmah mirno razišlo.

Radikali nijesu složni. Prigodom glasovanja o skraćivanju rasprave o deklaraciji stavio je predsjednik Ljuba Jovanović na Skupštinu radi toga, što je Wilder rekao, da je predsjednik povrijedio poslovnik, pitanje povjerenja. Protiv Jovanovića glasovali su Pribičevićevci i malen dio radikala sa Pašićem, dočim je velik dio radikala

ostao sjedeći. — Na jednoj sjednici radikalnog kluba došlo je do preprike između zastupnika Rankovića i Pašića, te je Pašić rekao, da onaj, koji se ne slaže s njegovom politikom, može ići van iz stranke.

Sjednica Radićevaca. U srijedu dne 20. o. m. održat će se plenarna sjednica HRSS, na kojoj će Radić održati govor o odnošaju HRSS prema novoj vladi.

Skupština se za koji mjesec dana ne će saštati. Na zadnjoj sjednici od utorka najavio je predsjednik Ljuba Jovanović, da će novu sjednicu sazvati pismenim putem.

Nesuglasice u HRSS. Zagrebačka Hrv. Misao piše, da je u radićevoj stranci došlo do svade između grupe, koju vodi zastupnik Predavac, a u

kojoj se nalaze „Radićevi sinovci, zetovi i kumovi“ te grupe, koju vode zastupnici dr Horvat i Jalžabetić a s njima je drugih 27 zastupnika seljaka iz Podravine i Iudbreškog kotara. Izašao je list te druge grupe *Hrvatski Seljački Dom*, koji hoće da se očisti stranka te da prestane zapovijedati i voditi u stranci glavnu riječ zagrebačka klika.

Prvi dvoboj narodnih zastupnika kod nas. Na sjednicu od srijede Pribičevićevac dr Budisavljević ošamario je maslinama Hasana Miljkovića. Miljković je poslao Budisavljeviću svoje sekundante i pozvao ga na dvoboj, koji će se vršiti u Švicarskoj.

Na Londonskoj konferenciji sada se raspravlja o tome, u kojem će se roku isprazniti od Francuza okupirano rursko područje. Francuzi ne pristaju, da se Ruhr isprazni sasvim prije jedne godine, dok Nijemci traže, da se isprazni do svibnja sljedeće godine. Čini se ipak, da će Herriot poslušati privatne savjete MacDonalda i Theunisa te udovoljiti traženju Nijemaca. Ako se tome zahtjevu udovolji, onda je uspjeh londonske konferencije zajamčen.

Talijanska fašistička štampa piše o predstojećim krvavim nemirima

na Balkanu, a osobito u Bugarskoj. Te vijesti turaju Talijani samo zato, da uzmognu podržavati na vladi svoje prijatelje u Bukureštu, Sofiji a onda i radikale u Beogradu.

Revolucija u Bugarskoj sprema se svom žurbom. Zemljoradnici i komunisti složili su se protiv vlade Cankova te svugdje po Bugarskoj niču čete odmetnika, koje se bore sa vladinim pristašama. U okolici Plovdiva i Varne odmetnici nemilice istrijebljuju pristalice vladine. Po ulicama u Plovdivu se često nalaze lješine pobijanih vladinovača. Cankov je odlučio da protiv odmetnika mobilizira vojsku.

Protiv fašističke diktature u Italiji dižu se osim opozicionalnih stranaka i udruženja bivših vojnika u svjetskom ratu - *combatenti* - te vojničkih invalida sa slijepcem *Del Croixom*, koji je bio izabran za zastupnika na fašističkoj listi, na čelu. I sam Gabriele D'Annunzio se je potpuno otudio fašizmu. Dizidenti poplora, koji su podupirali Mussolinija, imaju ovih dana kongres u Bologni, na kojemu će osnovati vlastitu stranku te odlučiti, pod kojim će uvjetima dalje podupirati vladu *Partito nazionale fascista*.

Socijalističke internacionale.

Olac materijalističkoga socijalizma, Karlo Marx, na koncu svog *komunističkog manifesta* g. 1847. uzviknuo je: *Proleteri svijeta zemalja ujedinite se!* Marx je pozvao sav proletarijat, naime sve one radnike, koji teško zaslužu svoj kruh u službi kapitalističkih poduzetnika, da otprave društveni red, koji na jednu stranu postavlja nekolčinu ljudi, da velikim novcem tresu i zapovijedaju, a na drugu milijune radnoga naroda, koji se muči i trudi, a da mu se taj trud dostojno ne priznaje. Marx je kod toga učinio veliku pogriješku. On se postavio na stanoviše *historijskog materijalizma*, koji ne priznaje ni Boga ni duše. Marx je postavio svo, socijalizam na načelo, da su na razvoj čovječanstva uplivala same ekonomske sile. Dakle zlatno tele vječno i svugdje! Radi toga načela Marxov je socijalizam izdao i trebao je velikih ispravaka, reforma i izmjena, da se do danas održao.

Marxov bojni poziv svjetskom proletarijatu naišao je na dobar odziv. 1864. g. ustanovio je Marx u Londonu *Međunarodni Radnički Savez*. To je prva socijalistička internacionala, kojoj je Marx napravio program i pravila. Internacionala je po raznim mjestima

priredivala zborove. Na prvom takvom zboru održanom u Gentu, delegati su postavili uz ostale svoje zahtjeve i ove: radno vrijeme neka bude ograničeno na osam sati; školska pouka neka bude obvezatna za sve i besplatna; neka se ukine stalna vojska i svi neizravni porezi. Na zboru u Bruxellesu postavljen je zahtjev, da se ukine vjerska pouka u školama. Međutim su počele u internacionali velike razmirice između anarhiste *Bakunina* i ostalih socijalista. Te razmirice su dovele do toga, da je 1876. g. zaključilo glavno vijeće internacionale, da se ova razide. Tako se ova prva socijalistička internacionala raspala.

Radnički proletarijat je međutim i dalje mislio na jedinstven svjetski front radništva, kako bi se što bolje mogao opirati gospodarskom liberalizmu i vladi velikog novca. Tako je bila 1889. g. osnovana druga internacionala, nazvana *londonskom*, sa internacionalnim radničkim sekretarijatom u Bruxellesu. I ona se postavila na načelo Marxovog materijalističnog socijalizma. Londonska je internacionala orijaškim koracima napredovala do svjetskoga rata, koji je omeo njezin rad. Došlo je radi rata do svade iz-

među njemačkih i francuskih socijalista. Kad je rat svršio, internacionala je opet započela radom. Na konferencijama u Bernu i Luzernu (1919. g.) te Ženevi (1920. g.) tražilo se načina, da se opet sakupi svjetski proletarijat u jedno kolo. Do toga nije došlo.

Revolucionarni elementi londonske internacionale osnovali su u ožujku 1919. g. u Moskvi *treću internacionalu*, pa su zlobno nazvali svoje bivše drugove socijal-patriotima radi toga, što su socijalističke stranke počele napuštati čisti i pravi (*ortodoksn*, kako oni kažu) Marxov program te se približavati reformističnom socijalizmu, koji stoji na *etičkom* temelju te osuđuje *revolucionarne* metode ističući više metoda postepenog razvijanja. Ti reformni socijalisti nisu se ipak ni sami mogli složiti u jednu internacionalu. Njemački i austrijski socijalisti utemeljili su u veljači 1921. g. u Beču takozvanu *dva i po internacionalu*, koja čini nekakav most između londonske i moskovske internacionale. 21. svibnja prošle godine došlo je ipak do sporazuma između 2 i 2 1/2 internacionale u Hamburgu, gdje su se sjedinile u jednu internacionalu sa sjedištem u Londonu. Toj internacionali pripadaju sve socijalističke stranke. Glavni su vođe: *MacDonald, Turati, Adler, Wanderwede i Wels*. U Jugoslaviji Živko Topalović, Korać i dr Korun.

Protiv ove druge internacionale ustaje *žestoko treća internacionala*. Na drugom kongresu ove komunističke internacionale u srpnju i kolovožu 1920. g. udarene su smjernice i stvorena pravila, u kojima se ističe, da je treća internacionala osnovana, da organizira zajedničke akcije proletarijata svih zemalja, a te moraju da sruše kapitalizam, da uvedu *diktaturu proletarijata* (koja je malo manje nemoralna, negoli diktatura kapitalista) i da osnuju svjetsku sovjetsku republiku. Glavni način rada treće internacionale jest *revolucija*. Treća internacionala je ratna bojovna jedinstvena organizacija, koja ima da ujedini revolucionarne sile svih zemalja svijeta. Glavni predstavnici treće internacionale jesu: *Rykov, Buharin, Tockij, Radek i Zinovjev*, sve sami Rusi.

I ako se druga i treća internacionala međusobno žestoko pobijaju, ipak se traži način, kako bi se Marxov socijalistički proletarijat bar za neke prilike uredao u *jedan jedinstveni front*. Međutim do toga će teško doći. Na konferencijama, koje su se u tu svrhu držale, došlo je samo do međusobnog predbacivanja. Ruski komunisti su predbacivali reformi-

stičnim engleskim socijalistima po stupak u Indiji, Egiptu, Irskoj, a ovi njima opet strijeljanja es-era (socijalističnih revolucionaraca), gorgijsko pitanje i t. d. Marxov socijalistički proletarijat je još jak. No ipak ili opada ili ide na dno i briše izrazu revolucija, komunizam, materijalizam. Hoće li samo moći mnogo toga brisati? O riješenju toga pitanja ovisi život i londonske i moskovske internacionale.

Domaće vijesti.

† **Mihael Moškerc**. U noći od nedjelje na ponedjeljak ugrabila je nemila smrt bivšega urednika *Slovenca* Mihaela Moškerc. Pokojnik je bio poznat kao radnik na socijalnom polju. Uredivao je i radnička glasila *Naša Moč* i *Pravica*, radio u Jugoslav. Strukovnom Savezu. Lanjskog je ljeta zadobio prehladu i pao u krevet teško bolestan. Umro je u dobi od 52 godine. Vječna mu uspomena!

Djevojački dan u Mariboru održan je 9. i 10. o. mj. Na svečana zborovanja došlo je oko 7000 slovenskih djevojaka iz cijele Štajerske.

Velika poplava u Sloveniji. U petak 8. o. mj. uveče prolom oblaka između Polhovog Gradca i Škofje Loke prouzročio je silno nevrijeme i poplavu. Silna voda odnijela je gospodarske zgrade i nanijela ogromnu štetu po poljima. Ali najžalosnije je da je pri tom nastradalo 15 ljudskih života. Vlada je odmah priskočila u pomoć i nakazala 2 milijuna din. kao prvu pomoć stradalocima.

IV. Ljubljanski velesajam uzoraka otvorio se svečan način u petak 15. augusta u 1/2 10 sati dopodne. Ljubljanski velesajamovi odnose upravo frapantna priznanja i simpatije domaćih i inostranih kapaciteta. Pozdravljajući ljubljanski velesajam preporučujemo svakom, neka ga posjeti. Legitimacija, koja se dobiva u novčanim zavodima uz cijenu od din. 50, daje pravo na željezničku vožnju uz pola cijene. Na velesajmu se može najjeftinije kupovati prvovrsna roba, jer su na izložbu propuštene samo najsolidnije firme.

Glavna konstituirajuća skupština Saveza Uzajamnosti održana je u Zagrebu 12. kolovoza. Na skupštinu su došli izaslanici *Uzajamnosti* biskupije senjske, banjalučke, ljubljanske, mariborske, splitske, dubrovačke i zadarske. *Uzajamnost* šibenske biskupije zastupao je v.č. don *Krsto Stošić*. Nakon raznih izvještaja izabran je uži upravni odbor „Saveza“.

Pretplatite se na „Nar. Stražu“

ZAPISCI JEDNOGA JUTRA.

Jadna djeвица Caritas! Sirota Pravda!

Jutros je rano Caritas tiho izašla iz kuće. Ulicom su prolazile prve povorke radnika. Jutro je čudno. Caritas se zagledala u nebo i zapadno i istočno. Kakav će biti dan?

Ide Caritas. Iz jedne kuće prolama zrak prostačka vika. Supijani sinovi gone staru majku. Mati tiho jeca. Caritas dolazi blizu i kuca na ona vrata, što ih ljudi dušom zovu. Uzalud. Samo jedna gruba muškarčaka ruka se tvrdno postavila na lice jadne Caritas. Čuška. Caritas polagano otare lice i ode naprijed.

Po ulici se tromo vuku ljudi. Caritas sluša. U nutri duše nešto greca. To su prosjaci, koje je stid. Juče i prekjude u kući je jad. Na posteljama hropću bolesne žene, a na škrinju je sjeo čovjek i — plače. Nitko ne vidi,

jer ih je stid, da kažu. Caritas gleda. Prolaze drugi, treći. Usne su tvrdo stisnute, u oči mutne. Je li to pogled psa, koga netko tuče. Ne, ne! To su ljudi. Ljudi...

Caritas misli: Danas ćemo poći u sve kuće i kucati na vrata duša. —

Polagano ide djeвица Caritas. Uzalud hoće da raskida stijenje oko srca. Ljudi su objesni. I ono malo nevoljnih vlasni nijesi Caritas očuvala! Pet pitomih prstiju jedne fine ženske ruke snažno je prodrmlalo i raskopalo frizuru bijedne Caritas. Caritas plače. Uzalud je dotrčala drugarica Pravda (nemojte misliti možda na policiju!) i svečano protestirala u ime „čovječanske pravice“. Uzalud su povadeni sredirijivi citati dobrih starih pjesnika osamdesetih godina. Uzalud je Dalški citirao bijedne priče, a nevoljni Janko Polić-Kamov udarao bijesno šakom: „*I pljusko bih i lupu!*“ Caritas je protjerana sa duše. Žestoki izljevi jezika kćeri, što muče stare ocele, i teške

muškarčake šake otjerale su i gordu Pravdu. A onda su pokucali kod gospode. Ona su „pristojna“. Uzalud su plakali u sobi šefa tvornice stari nevoljni radnici...

Nevolja i jad shrvali su ljude. Kuće su nijeme, nijemi su i nesretni ljudi. No nije nijema duša nesretnog čovjeka.

Jadna djeвица Caritas! Sirota Pravda! Otišle su tiho i nečujno kući. Svijet te ne čuje, Caritas! Previše se izvrtio plešući oko zlatnoga teleta. Jutro nije danas pokazalo dana, a ne će ni sutra. Uzalud će se Caritas vući po našim ulicama i dozivati zaspale duše, uzalud će i Pravda grmjeti govore epske širine. Bar dotle, dok se ne zamisle ljudi i potraže dušu i prime na srce riječi siromašnoga popljuvanoga Boga.

Večeras će biti ples i doći će i oni, koji su jutros mrskom kletvom popratili jedan žalosni pogled djevice Caritas. Dekoracije će pretvoriti dvo-

ranu u sanje japanske geishe ili egipatskoga faraona. Uz smijeh, ciku i šalu zaboravit će se na ljudske nevolje i boli i precrtati jednom divljom gestom sve etičke vrijednosti, koje daju siromahu duše i tijela utjehu i radost. U dvorane će ući zveckajući sabljom militarizam, aristokratizam svijetlih postola, a crnoga obraza i svi oni izmi, koji se vuku od ispod Sinajskog brda u naše doba. I dok će dvoranom melodija shymmija i tanga goniti ljude, ne će se osjetiti, kako vani na oštrm sjeveru obješena o rame staroga muža tuberkulozna žena vuče svoje noge noseći djeći, što čekaju na sirotinjskom logu, teško isprošenu hram. Previše bi bezobrazno bilo, kad bi u ovom trenutku opojnoga veselja i radosti stupila u dvoranu djeвица Caritas i molila ljude da pomognu sirotinjske domove.

Ta to bi bila preveć čudna i dosadna nota!

Božo Dulibić.

Orlovski pokrajinski slet u Sinju.

Program nastupa.

- I. 22. kolovoza (petak). Doček gostiju.
  1. u 18 sati doček imotskog Orla na Alkarskom mostu.
  2. u 20.45 sati doček gostiju iz pokrajine na željezničkoj stanici.
- II. 23. kolovoza (subota). Prvi dan svečanosti.
  1. u 7 sati svečana sv. Misa u franjevačkoj župskoj crkvi, skupna sv. Pricest i saziv Duha Svetoga.
  2. u 9 sati javno svečano zborovanje.
  3. u 16 sati pokusi javne vježbe.
  4. u 20 sati u dvorani novog franjevačkog sjemeništa predstava. Izvada prosvjetno društvo Danica - Split.
- III. 24. kolovoza (nedjelja). Drugi dan svečanosti.
  1. u 7 sati sv. Misa na Gradu.
  2. u 8 sati manifestaciona povorka po varoši.
  3. od 11—12 sati klanjanje Presvetoj Euharistiji u franjevačkoj župskoj crkvi.
  4. u 16.30 javna vježba.
- IV. 25. kolovoza (ponedjeljak). Oproštaj s gostovima.
  1. u 5.30 oproštaj s gostovima iz pokrajine na željezničkoj stanici.
  2. u 6.30 oproštaj sa učesnicima iz Imotskog na Alkarskom mostu.

Na orlovski slet u Sinj izletnici iz Šibenika i sjeverne Dalmacije polaze zajednički u petak (22. ov. mj.) ujutro željeznicom za Split, odakle večernjim vlakom u 18.15 sati kreću za Sinj, gdje ostaju čitavu subotu i nedjelju. U ponedjeljak ujutro u 5.30 sati vraćaju se u Split, a večernjim vlakom u Šibenik. Za učesnike, koji žele da prisustvuju samo zadnjem danu sleta, krenut će iz Splita posebnim vozom 24. kolovoza u 5 sati ujutro, a vratit će se uvečer u 22 sata. U pogledu popusta na željeznici uredno je tako, da će se na polaznoj tački stanici platiti cijela vozna karta (u Šibeniku za Split, a u Splitu za Sinj). Na dolasku u Split i Sinj treba vožnu kartu kod sebe zadržati, jer će se s njom uz uvjerenje, koje će im dati sletski odbor u Sinju, moći putovati natrag, a da ništa ne plate. Učesnici, koji su se prijavili za zajedničku prehranu, moraju sobom donijeti: viljušku, žlicu, nož i stolni ubrus. Suviše neka svaki učesnik sobom ponese jedan lagani pokrivač. Zanimanci za sve druge eventualne informacije neka se prijave u Knjižnici „Pavlinović“ (poviše Drogerije Vučić) ujutro od 11—12 sati i popodne od 17—18 sati.

Odbor.

Iz bivše treće zone.

BRBINJ (Dugi otok), 13. kolovoza o. g.

Evo nas, da se malo oglasimo i mi iz „treće zone“, kako smo se nazivali, dok je još tuđinska okupacija nemilo pritiskala ovaj kraj, koji je morala kao zadnji evakuirati.

Ovih se dana zaredali po cijeloj salskoj općini seoski zborovi da odluču, da li će se općina razdijeliti u tri općine: Sali sa odlomcima Zaglav, Žman i Luka; Veli Iz sa odlomcima Mali Iz i Rava; Božava sa odlomcima Savar, Brbinj, Dragove, Zvjerinac, Soline i Veli Rat. Božavi bi se imali priključiti i odlomci Molat, Brgulje i Žapuntel (iz silbanjske općine) te Sestrunj i Rivanj (iz preške općine). Svi su se odlomci listom izjavili za predloženu diobu i tako ćemo kroz kraklo vrijeme imati tri općine mjesto jedne, što će narodu donijeti mnogo koristi, jer će biti više prilike, da se zanima za upravu općine i za sva pitanja općinske politike.

Već je više od osam mjeseci da u Preku (a ni drugdje) nema moroplovstva, te onda naravski mornari

ne mogu dobiti mornarske knjižice, premda imaju sve potrebite isprave u ruci. Dakle zbog nehaja Pomorske Oblasti u Bakru moraju mornari da ostaju kod kuće i sada, kad se mogu lako ukrcati na koju jugoslavensku ladu u Gružu. Ovome bi se moralo žurno doskočiti.

Vijest o promjeni vlade uvelike je uzradovala ovaj kraj. Naši se ljudi nadaju, da će im nova vlada biti od pomoći, te da će im biti na ruku, da uzmognu lako poći na mornaricu, eđa tako prehranjuju sebe i svoju obitelj. Nadamo se, da će nova vlada zahtijevati od Italije promjenu onih austrijskih kruna, koje se nalaze u Zadru, a imetak su stanovnika treće zone. Italija je po santmargaretskom ugovoru dužna da to učini. Dobro bi i potrebno bilo, da tu izmjenju, koja bi došla u sto dobrih časa siromašnim i zapuštenim žiteljima III. zone, požuri naš konzul u Zadru, a onda i naša vlada.

Mješčanin.

Ubojstvo u Vodicama.

VODICE, 15. kolovoza 1924.

U nedjelju, 10. o. mj., kasno u noć u krčmi Šime Markoća došlo je do svade između Šime Juričeva pok. Andrije rečenoga „biciklista“ i Stanka Čičin-Šaina. Juričev je predbacio Čičin-Šainu, koji je pred dvije godine bio teško ranjen od Martina Čičin-Šaina, da se s njim pomirio i da mu zalazi u kuću. Šain se počeo sa Juričevom prepirati. Prijetili su

jedan drugomu bocama i sjedalicama, našto je krčmar istjerao iz krčme i njih i još dvojicu, koji su se svadacima pridružili. Svada se je nastavila na ulici, te je Juričev počeo psovati sve Šaine. To je čuo iz svoje kuće trgovac Ante Čičin-Šain, koji se je baš nalazio u krevetu, te je otišao do prozora i upitao psovače: „Što vam Šaini rade?“ Na to su Juričev i

Mate Čaće Barišin stupili pod njegov prozor i počeli ga psovati. Na okupu je bilo mnogo svijeta. Ali ovog puta nije se ništa težega dogodilo.

Dan kasnije u 10 sati navečer došlo je do prepirke između Šprljana Gušte pok. Nike i Španje Gušte Šimina te sinovca trgovca Ante Čičin-Šaina Jerika. Sin trgovca isto Jeriko čuvši svadu otišao je rodaku i rekao mu: „Ajde u kuću! Nemoj imati s njima posla!“ No prepirka se sad još žešće nastavila. U to je došao sam trgovac Ante i počeo psovati Španju i Šprljana. Međutim nagrnulo je svijeta, došli drugi Šaini te počeli se tući sa Juričevom, Čačom i još nekolicinom, koji su svi skočili na njih. Usred tučnjave, koja je potrajala koja tri do 4 minuta, povika trgovac Šain: „Ajme, ubode me „biciklista“ i Čaće!“ Trgovac je zadobio bodežom dvije ozljede, jednu ispod desne sise, a drugu u trbuhu, a netko ga lihom otrovanom udario u slabine. Na povik očevo skočio je u kuću njegov sin Jeriko, dohvatio revolver

te ispalio prema masi šest metaka, koji međutim nijesu nikoga pogodili. U to je prisplia žandarmerijska patrola i rastjerala svijet. Osim trgovca Šaina, ranjena je i lako i njegova žena te jedan mu rodak.

Teško ranjeni Šain otpremljen je istu noć u Šibenik u Pokrajinsku bolnicu, gdje mu je pružena liječnička pomoć, ali je rana bila tako teška, da je u srijedu u 6 sati poslije podne umro.

U ubojstvo su osumnjičeni Šime Juričev pok. Andrije i Mate Čaće Barišin. Juričev je bio odmah uapšen te u utorka otpremljen u šibenske tamnice. U utorka je uapšen i Čaće, a u četvrtak otpremljen su u šibenske tamnice ostala sedmorica osumnjičenih da su sudjelovali u tučnjavi.

To ubojstvo je plod ličnih i obiteljskih mržnja i svada, u kojima žive obitelji osumnjičenih sa obitelji Čičin-Šaina. Ubojstvo nije nastalo iz političkih razloga, kako bi to neki htjeli da je, te je sasvim sramotno, da Orjuna hoće da iz toga izbije kapital.

Gradske vijesti.

ŠTO SE RADI ŠIBENIKU?

Dvije stranice iz velike knjige.

Prošlih je dana štampan novi vozni red za željeznice. U njemu je označena i vožnja još nedovršenom prugom t. zv. ličke željeznice. Ko uzme ovaj Vozni red u ruke, vidjet će da ta željeznica s Perkovića dolazi prije u Split, nego u Šibenik. Svako pak dijete znade, da je Perković bliži Šibeniku nego Splitu, jer amo je pruga od samih 22 km, a do Splita je ima 48 km!! K tome je uspon prema Splitu, i to do Labina, veći nego igdje prema Šibeniku. Dakle na štetu ove države je učinjena grdna pogreška, koja za Šibenik znači i štetu i sramotu. Željeznica za Šibenik mora punom parom dugo čekati na Perkoviću, dok njezina sestra izvoli prije nje poći u Split. Doznajemo, da je naše Trgovačko Udruženje navrijeme protestiralo proti ovakom uređenju pruge, ali nije pomoglo.

Druga. Ovih dana ukrcale se u Šibeniku sprave za prenos boksa u parobrod i odvezle se u Split. Od sada se ne će grniški boksit više voziti željeznicom do Šibenika, koji put je, kako rekossmo, kraći za 26 km., nego prema Splitu. Tarifa je prevoza ostala ista, a to znači da će naša država lijepo 26 km gratis boksitom društvu teret prevažati. Tako se kod nas pazi na narodno gospodarstvo! Hoće li još šutljivi Šibenik podnašati ovakva zastavljenja? Trebalo bi da gradski oci ili bolje naš gradski, sve-silni i storuki Brijarej zbilja nešto u ovom pogledu učini.

Lične vijesti. U srijedu večer preko Sušaka otputovao je presv. biskup dr Mileta za Osijek, da prisustvuje tamošnjem euharistišnom kongresu, a zatim konferencijama kat. episkopata u Đakovu. — Jučer je prispio u naš grad vlč. g. Anton Mrkun, župnik na Homcu u Sloveniji i tajnik Saveza „Uzajamnosti“. Pregledao je sve gradske znamenitosti i

ketoličke ustanove. On putuje Dalmacijom, da vidi njezine naravne ljepote i upozna sa stanjem raznih katoličkih, osobito karitativnih ustanova i udruženja. Jutros je otputovao za Split.

Predstavnici šibenske općine i trgovačko-obrtničkog udruženja g. opć. upr. Blažević i g. Vladimir Kulčić otputovali su ove sedmice u Beograd da na nadležnim mjestima prikazaju potrebe općine i našega grada.

Svečanost Velike Gospe u Vrpolju je i ove godine u svakom pogledu uspjela baš sjajno. Posjet bogoljubitka Marijinih je bio sa svih strana Dalmacije izvanredno velik. Bilo ih je čak iz Bosne. Iz Šibenika su vozili izvanredni vlakovi, pak je ogromno mnoštvo Šibenčana pohodilo ovo čudotvorno Gospine Svetište. Druge godine bismy samo preporučili željezničkoj upravi, da bolje rasporedi izvanredne vlakove. Tako nije nikada smio izostati vlak iz Šibenika u 10 sati, koji bi se vratio iz Vrpolja a 12 i po sati. Na pazaru se dobro trgovalo: sve se većinom prodalo Pečenke je bilo izobila. Pak je ipak već popodne ponestalo. Cijena joj se kretala između 70—100 dinara.

Izlet Šibenske Glazbe u Preko. U nedjelju dne 10. o. mj. naša „Šibenska Glazba“ priredila je u Preko izlet, koji je vrlo dobro uspio. Parobrod sa brojnim učesnicima iz Šibenika pristao je najprije u Biogradu, gdje je bio pričekan od mnoštva Biogradana, od kojih se je mnogo pridružilo izletu. Uz pjesmu i sviranje te oduševljene poklike izletnika parobrod je pristao u Prekom, gdje su izletnici pozdravljeni pucanjem iz mužara. Čitavo je mjesto bilo okićeno zastavama. U ime općine pozdravio je izletnike g. opć. upr. Monti. Izletnici su bili vrlo ljubezno susretani od svakoga. Glazba je priredila koncert. Izletnici su ugrabili prigodu da otiđu do Zadra, tako da su Zadranji mogli vidjeti šibenske glazbare u monturi po svojim ulicama. Kasno u noć izletnici su se u najboljem raspoloženju vratili u Šibenik.

Sabiranje za Hrv. Radišu po Šibeniku polako napreduje. Molimo građanstvo da se sjeti ove vrlo potrebite ustanove. Kako čujemo, provedena je sabirna akcija i po selima u šibenskoj okolici, od kojih su neka pokazala mnogo smisla za Hrv. Radišu. U Šibeniku prima doprinose g. Mate Prgin. Zao nam je, što mo-

Već 38 godina je SARGOV
KALODONT
ZUBNI KREM
nestvarljivo dobar!

ramo požaliti, da je *Ženska Narodna Zadruga* odbila da sakuplja za *Hrv. Radišu*. Takova žla se u kulturnom Šibeniku ne bi ipak smjelo događati!

Radi psovke kažnjeno je od 1. do 10. o. mj. sedamnaest osoba na zatvor od dva do šest dana.

Vinarski tečaj. U nedjelju 17. o. mj. počinje tečaj, koji će voditi poznati naši stručnjaci. Na tečaju će se predavati o svim vinarskim pitanjima, kao i o radu za napredak našeg vinogradarstva. Tečaj traje do 27. t. mj.

Bez legitimacije se ne smije u bregalničku oblast. Naredbom velikog župana splitske oblasti naredeno je, da svaka osoba, koja putuje u bregalničku oblast, mora imati od policije izdanu legitimaciju sa fotografijom.

Ode 2000 dinara! U srijedu 13. o. mj. na parobrodu, koji iz Splita ide na Sušak, jednomu od izletnika sokolaša pofalilo je 2000 dinara. Policija je odmah uredovala i uapsila trojicu putujućih skitalica, koji su olakšali putnika. Međutim novac nije pronađen, pa je policija otišla sa parobrodom do Sušaka, da dalje razvidi stvar.

Nadena puca. U petak je nadenjena od državnog redarstva jedna volika srebrna narodna puca, koja je putovala u Vrpoljac na hodočašće, ali je pala iz džepa svoga gospodara.

Nestalo 100 dinara. U petak se nešto zadržavala u dućanu Skočića Slček Ana pok. Adolfa. Dck je ona tu kupovala, nepoznat zlikovac odnio joj je 100 dinara.

Prisjelo mu. Sprovod pok. Ante Čičin-Šaina u petak privukao je po-

zornost među ostalima i Ive Fantina. To je opazio poznati prijatelj redarstva Sofe Kukolj i spretno uvukao svoje duge prste u njegov džep te izvadio novčarku sa 50 dinara. Međutim nije bio dobre sreće. Šjor Ivo se dosjetio jaču te je Sofe dacio novčarku i pobjegao. Redarstvo ga traži.

Djeca šibenske obale čini se ne zaostaju za splitskom. U petak je prodavao jedan mulac jedan brus, za koga se ne zna vlasnost. Redarstvo vodi izvide.

Iz luke. Od 1. ov. mj. ovaj je bio izvoz iz naše luke. Jug. mot. jedrenjača „Dalmacija“ ukrcala je 250 tona ugljena za Veneciju. — Tal. parobrod „Petarca“ ukrcao je 306 tona karbida za New-Post. — Jug. mot. jedrenjača „Velebit“ ukrcala je 190 tona ugljena za San Rocco. — Tal. jedrenjača „San Vincenzo“ ukrcala je 140 tona ugljena za Veneciju. — Talij. parobrod „Alberta“ ukrcao je 500 tona celuloze za New-York. Talij. jedrenjača „Vicenzo Ferrera“ ukrcala je 75 tona drva za Manfredoniju — Holandski parobrod „Adonis“ ukrcao je 110 tona karbida za Amsterdam. — Talij. parobrod „San Rocco“ ukrcao je 760 tona ugljena za Rijeku — Talij. jedrenjača „S. Giorgio“ ukrcala je 150 tona ugljena za Trst.

Konferenciji sv. Vinka Paulskoga don Niko Markov darovao je 10 dinara mjesto brzajavne čestitke mladomislniku don Srećku Pviču.

Književnost i umjetnost. Petar Hektorović. Napisao Petar Kuničić. Cijena 10 din. Naručuje

se kod pisca (Starigrad na Hvaru). Primili smo ovu lijepu knjigu, u kojoj je vrijedni pisac iznio mnoge dosad nepoznate podatke o pjesniku *Ribanja*, njegovom rodu i Tvrdalju. Pisac je pokupio dosta veliki materijal i pomno ga obradio. Knjiga je pisana jako zanimivim načinom te se uprav rado čita. Mi knjigu toplo preporučamo. Uvjereni smo, da će ova knjiga potpuno zadovoljiti one, koji u naše doba još imaju ljubavi za našu starinu i Hvar, gdje „s jednu stranu vode, s drugu vitri biju“.

Burza.

Zadnji tečaj na zagrebačkoj burzi bio je za:

Dolar u čeku Din 80.88
Liru tal. u čeku Din 3.64
„ „ u papiru Din 3.60
Frank francuski Din 4.50
„ švajcarski Din 15.35
Česke krune Din 2.36
Napoleone Din 300.

ŠIRITE DOBRU ŠTAMPU!

Posjetite do 15. do 25. avg.

IV. VELESAJAM UZORAKA

U LJUBLJANI

NAJUGODNIJA ZGODA

za kupovanje svakojake najbolje i jeftine robe.

Velesajamske legitimacije prodavaju se u novčaninim zavodima svih gradova te davaju

50% povlasticu u vožnji i za brze vozove

(izuzev S. O. R. i br. 3 i 6) te važe od 1. VIII. do 15. IX.

Najjeftinije putovanje u divnu Sloveniju. Stan osiguran.

Nedvojbena obilježja

»Pravog **FRANCKOVOG** dodatka kavi« i to: ime »Franck« i »mlinac« naročito se ističu na novoj, smeđe-plavo-bijeloj etiketi, za kutije.
»Pravi **FRANCK**: s mlincem« nenadkriljiv je u aromi, teku i izdašnosti. —

VII. BEČKI MEĐUNARODNI VELESAJAM

7. - 14. septembra 1924.

Povoljna kupovna prilika za sve struke.

Najobilniji izbor!

Bezkonkurenčne cijene!

VELIKI USPJEH BEČKOG PROLJETNOG VELESAJMA 1924.

100.000 kupaca

Velika glazbena i kazališna proslava grada Beč.

Razjašnjenja:

WIENER MESSE, WIEN VII.

kao i putem počasnog zastupstva:

u Splitu: „Putnik“ prometni i putnički ured

» Austrijski konsulat Dr. Josip Beroš.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Bez. naslov *Gospbanka*.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.